

Efesolaiskirjeen selitys 15
Ef. 6:1–9

Lasten ja orjien velvollisuuksista

Olemme siirtyneet Paavalin Efesolaiskirjeen selityksessä osioon, jossa on kehotuksia kristityille oikeanlaiseen elämään. Näitä kehotuksia oli jo viimeksi käsitellyssä jaksossa. Nyt Paavali ottaa esille kehotuksia, jotka liittyvät aivan tiettyyn elämänalueeseen, perhe-elämään.

Lapset, olkaa vanhemmillenne kuuliaisia Herraa totellen, sillä se on oikein. 2
 "Kunnioita isääsi ja äitiäsi" on ensimmäinen käsky, johon liittyy lupaus: 3 "jotta menestyisit ja eläisit kauan maan päällä" (Ef. 6:1–3)

Paavali on tässä mielestäni hieman väärässä. Onhan jo ensimmäisessä käskyssä mukana lupaus: "Minä olen Herra, sinun Jumalasi. Älä pidä muita jumalia."

Mutta ehkä ideana on se, että neljäs käsky "Kunnioita isääsi ja äitiäsi" on käskyistä ensimmäinen, jota lupaus *seuraa*. Ensimmäisessä käskyssähän lupaus on ennen käskyä: Minä olen herra, sinun Jumalasi.

Joka tapauksessa isän ja äidin kunnioittamiseen kehottava käsky on hyvin keskeisellä paikalla kymmenestä käskystä. Se on ensimmäinen ihmisten välisiin käskyihin liittyvä käsky. Se on annettu jopa ennen kuin käsky "Älä tapa". Heti itseensä liittyvien käskyjen jälkeen Herra antoi käskyn isästä ja äidistä.

On aika mielenkiintoista, että Jumala pitää vanhempien kunnioittamista tärkeimpänä inhimillisiä asioita koskevana käskynä, joka tulee jopa ennen tappamisen ja varastamisen kieltämistä. Jumala arvostaa vanhemmuutta näin paljon. Tämä johtuu kai siitä, että vanhemmilta me olemme saaneet olemassaolomme. He ovat olleet ikään kuin Jumalan välikappaleita, kun he ovat siittäneet, synnyttäneet, kasvattaneet ja ruokkineet meidät. Heidän kauttaan Jumalan luova ja ylläpitävä voima on välittynyt meille.

Jotkut vanhemmat ovat niin huonoja, ettei heitä pidä kaikessa totella. Silti heitäkin pitää kunnioittaa, sillä se on Jumalan tahto.

Raamatussa tähän käskyyn liittyy lupaus: "Että kauan eläisit maan päällä". Se viittaa siihen, että ihminen, joka ei kunnioita vanhempiaan, on niin pahasti hakoteillä, että koko hänen elämänsä on vaarassa tuhoutua. Sama koskee yhteiskuntaa. Vailla vanhempien kunnioitusta vajoamme kaaokseen ja anarkiaan.

Tämä ei tarkoita sitä, että meidän pitäisi aina olla vanhempiemme käskyvallan alla. Hyvistäkin vanhemmista on joskus itsenäistytävä.

Jumalan kymmenen käskyä kärkevät sellaista, mitä on vaikea täyttää. Ne panevat meidät ahtaalle. Siksi kirkko on aina opettanut, että Jumalan käskyt eivät yksin riitä. Ne eivät anna voimaa niiden noudattamiseen, eivätkä ne armahda sitä, joka ne rikkoo. Siksi ihminen tarvitsee käskyjen lisäksi Kristusta Vapahtajana. Häneen uskomisen tuo meille voimaa totella käskyjä, antaa niitä vastaan tehdyt rikkomukset anteeksi ja poistaa vääränlaisen pelon Jumalan edessä.

Ja te isät, älkää herättäkö lapsissanne vihaa, vaan kasvattakaa ja ojentakaa heitä Herran tahdon mukaan (Ef. 6:4)

Myös vanhemmillekin kuuluu käsky lasten suhteen. Heidän ei pidä olla liian ankaria despootteja, sillä sellainen herättää – ei rakkautta – vaan vihaa. Heidän ei kuitenkaan pidä kuvitella olevansa lastensa kanssa tasa-arvoisia. Ei, heidän kuuluu kasvattaa ja ojentaa. Herran tahto on, että vanhemmilla on päätäntävaltaa ja viisautta yli lastensa. Lapset tarvitsevat sekä rajoja että rakkautta.

Orjat ja isännät

Orjat, totelkaa maallisia isäntiänne. Pelätkää ja kunnioittakaa heitä ja palvelkaa heitä vilpittömin sydämin, niin kuin Kristusta. Älkää olko silmänpalvelijoita ja mielistelijöitä, vaan noudattakaa Kristuksen palvelijoina Jumalan tahtoa koko sydämestänne. (Ef. 6:5-7)

Uudessa testamentissa siis hyväksytään orjuus. Sitä ei pyritä lopettamaan.

Toisaalta Uudessa testamentissa on kohtia, joissa rivien välissä vihjataan siihen, että orjuus ei ole oikein. Tällainen on Filemon –nimiselle kristitylle miehelle kirjoitettu kirje.

Vaikka minulla on Kristuksen antama valta määrätä, mitä sinun tulee tehdä, niin minä rakkauden nimessä mieluummin vain vetoan sinuun tällaisena kuin olen. Minä Paavali, jo vanha mies, nyt lisäksi Kristuksen Jeesuksen tähden vankina, vetoan sinuun poikani Onesimoksen puolesta, jonka isäksi olen vankina ollessani tullut. Ennen hän oli sinulle hyödytön, nyt hänestä on hyötyä sekä sinulle että minulle. Lähetän hänet takaisin luoksesi -- hänet, oman sydämeni. Pitäisin hänet kyllä mielelläni täällä, niin että hän palvelisi minua sinun puolestasi, kun olen evankeliumin vuoksi vankina. En kuitenkaan halua tehdä mitään ilman sinun suostumustasi, jotta et tekisi sitä hyvää, minkä teet, pakosta vaan vapaaehtoisesti. Ehkä hän sen vuoksi joutuikin sinusta hetkeksi eroon, että saisit pitää hänet luonasi ikuisesti, ei enää orjana vaan orjaa arvokkaampana, rakkaana veljenä. Kovin rakas hän on minulle -- kuinka paljon rakkaampi sinulle, sekä ihmisenä että Herran omana! (Filemon 8-16)

Tässä Paavali ei suoranaisesti kehota Filemonia vapauttamaan Onesimos –orjaansa. Hän kuitenkin lähettää hänet Filemonille takaisin ” ei enää orjana vaan orjaa arvokkaampana, rakkaana veljenä”. On melko varmaa, että tarkoituksena on saada Filemon tajuamaan, että Onesimos pitäisi vapauttaa.

Jatkosta tämä käy vielä selvemmäksi:

Jos siis pidät minua kumppaninasi, ota hänet vastaan niin kuin minut. Jos hän on aiheuttanut sinulle vahinkoa tai on sinulle jotakin velkaa, pane se minun laskuuni. Minä Paavali kirjoitan tämän omakätisesti: minä maksan sen. Voisin tosin sanoa, että sinä puolestasi olet minulle velkaa oman itsesikin. Niin, veljeni, kunpa tekisit minulle tämän palveluksen Herramme takia. Ilahduta minun mieltäni Kristuksen tähden! Kirjoitan tämän luottaen siihen, että täytät pyyntöni, ja tiedän, että teet enemmänkin kuin pyydän.

On ymmärrettävää, että rakkauden kaksoiskäskyn hengessä orjuus myöhemmin kiellettiin. Nykyisin krisityistä tuntuisi hyvin oudolta, jos joku olisi jonkun orja.

Mutta antiikin aikana orjuus oli normaali asia. Kirkko tai Uusi testamentti ei pyrkinyt tätä suoranaisesti muuttamaan. Kristittyjä orjia kehoitettiin palvelemaan isäntiään auliisti ja hyvin. Eikä kristittyä isäntää saanut kristitty orja palvella sen huonommin kuin ei-kristittyäkään.

Tehkää työnne auliisti, niin kuin palvelisitte Herraa ettekä ihmisiä. Muistakaa, että jokainen, joka tekee hyvää, saa siitä palkan Herralta, olipa hän orja tai vapaa (Ef. 6:7-8)

Vaikka tällainen opetus orjuudesta ei nykyisin enää ole hyväksyttävää vaan on luettava Uuden testamentin aikasidonnaisiin asioihin, joissa yhteiskunnassa ja kirkossa on tapahtunut Jumalan mielen mukaista kehitystä, siitä huolimatta tästäkin on opittavissa nykyisin jotain. Nimittäin vaikkapa se, että kristityn työntekijän on palveltava työnantajaansa hyvin, auliisti ja omatunto puhtaana.

Toisaalta Uuden testamentin opetus orjuudesta kyllä poikkesi aika paljosta siitä, miten orjia antiikissa kohdeltiin. Kristitylle isännälle orja ei ollut ali-ihminen tai kone tai eläimeen verrattavaa omaisuutta

Ja te isännät, kohdelkaa samoin orjianne älkääkä uhkailko heitä. Tiedättehän, että teillä ja heillä on taivaassa sama isäntä, joka ei tee eroa ihmisten välillä (Ef. 6:9)